

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เพื่อเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของครอบครัวและภาวะซึมเศร้า ในนักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้างกับครอบครัวปกติ และหาความสัมพันธ์ เชิงทำนาย ระหว่าง การทำหน้าที่ของครอบครัวกับภาวะซึมเศร้าในนักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กับครอบครัวปกติ

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4-6) ใน โรงเรียนรัฐบาลและเอกชน จังหวัดปราจีนบุรี ในปีการศึกษา 2547 ซึ่งเป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวปกติและครอบครัวหย่าร้าง

กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power Analysis) โดยกำหนดค่า α ที่ .05 ค่า Power of the Test เท่ากับ .80 และค่า Estimate Effect Size เท่ากับ .60 จะได้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 72 คน (Polit & Hungler, 1990) ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้านี้ จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวนกลุ่มละ 72 คน จำนวน 2 กลุ่ม รวมเป็น 144 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ โดยเลือกจากสัดส่วนโรงเรียนรัฐบาลกับเอกชนตามระดับชั้น และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่ายจากบัญชีรายชื่อที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยมีขั้นตอนการเลือกดังนี้ คือ

1. สุ่มเลือกโรงเรียนเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนรัฐบาลจำนวน 25 แห่ง และเอกชนจำนวน 3 แห่ง ตามสัดส่วน ดังนั้นจึงได้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนรัฐบาล 8 แห่ง และเอกชน 1 แห่ง
2. สุ่มเลือกห้องเรียนเป็นตัวแทนแต่ละชั้น คือชั้นละ 1 ห้องเรียน ของแต่ละโรงเรียน จะได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 3 ห้องเรียน ได้แก่ มัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6
3. คัดกรองจากแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดปราจีนบุรี โดยแจกแบบสอบถามให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ทุกคนเป็นจำนวน 659 ใบ ซึ่งจะสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครอบครัวปกติกับ

กลุ่มครอบครัวหย่าร้าง โดยในกลุ่มที่มาจากครอบครัวปกติที่เรียนในโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนละ 8 คน จำนวน 6 โรงเรียนซึ่งแบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละห้องเรียน เป็น 3 คน, 3 คน และ 2 คน โดยการจับสลากเลือกห้อง และกลุ่มละ 7 คน จำนวน 2 โรงเรียนซึ่งแบ่งเป็น 2 คน, 2 คน และ 3 คน โดยการจับสลากเลือกห้องเช่นกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวปกติในโรงเรียนเอกชนทำการสุ่มในแต่ละห้องเรียนซึ่งแบ่งเป็น 3 คน, 3 คน และ 4 คน รวมเป็น 10 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง ทำการสุ่มเลือกห้องเรียนให้ได้โรงเรียนละ 3 ห้องเรียน แล้วทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และนำแบบสอบถามมาทำการสุ่มเลือกอย่างง่ายอีกครั้ง โดยเลือกจากโรงเรียนรัฐบาลจำนวน 62 คน และโรงเรียนเอกชนจำนวน 10 คนรวมเป็น 72 คน

4. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการตามรายชื่อแล้ว ผู้วิจัยทำการอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และเป็นผู้ที่เก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

ตารางที่ 1 การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	โรงเรียนรัฐบาล 8 โรงเรียน (จากการสุ่มในโรงเรียน รัฐบาล 25 โรงเรียน)	โรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน (จากการสุ่มในโรงเรียน เอกชน 3 โรงเรียน)	รวม
- นักเรียนที่มาจาก ครอบครัวปกติ	- 3 คน, 3 คน, 2 คน รวม 8 คน จำนวน 6 โรงเรียน - 2 คน, 2 คน, 3 คน รวม 7 คน จำนวน 2 โรงเรียน รวม 62 คน	- 3 คน, 3 คน, 4 คน รวม 10 คน	72 คน
- นักเรียนที่มาจาก ครอบครัวหย่าร้าง	62 คน	10 คน	72 คน

กำหนดกลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติต่อไปนี้

- กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4-6) ในโรงเรียนประจำโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน จังหวัดปราจีนบุรี
- นักเรียนที่มาจากครอบครัวหย่าร้างเป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่กับ บิดาหรือมารดาคนเดียว อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาแต่งงานใหม่ หรืออาศัยอยู่กับญาติพี่น้องโดยไม่มีบิดาและมารดา ภายหลังการหย่าร้าง

3. เป็นผู้ที่ยินดีและผู้ปกครองได้ยินยอมให้กลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. แบบบันทึกเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของครอบครัว เกี่ยวกับอายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา จำนวนพี่น้อง ลำดับที่ของบุตร สถานภาพสมรสของบิดามารดา และ บุคคลที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วยในปัจจุบัน

2. แบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัวใช้แบบวัดของ Chulalongkorn Family Inventory (CFI) ซึ่งดัดแปลงมาจากแบบสอบถามการทำหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดของแมคมาสเตอร์ (Family Assessment Device: FAD) โดยได้รับการอนุญาตจาก ศาสตราจารย์แพทย์หญิง อุมพร ตรังคสมบัติ โดยแบบสอบถามมีค่าพิสัยของคะแนนเท่ากับ 36-144 คะแนน และ ภูมิภาชาติ แสงเขียว (2542) ได้นำแบบสอบถามไปใช้ในงานวิจัยซึ่งนำไปหาค่าความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาจำนวน 30 ราย แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

ในแบบสอบถามนี้มีข้อคำถาม 36 ข้อ เป็นมาตราส่วน 4 ระดับ ประกอบด้วยข้อความที่มีความหมายทางบวก 24 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 31, 32, 34 และ 35 ส่วนข้อความที่มีความหมายทางลบ 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27, 30, 33 และ 36 ซึ่งข้อความในแบบสอบถามประกอบด้วยการทำหน้าที่ของครอบครัวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

การแก้ปัญหา	ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 8, 25, 26
การสื่อสาร	ได้แก่ข้อ 9, 16, 23, 28, 31
บทบาท	ได้แก่ข้อ 10, 17, 29
การตอบสนองทางอารมณ์	ได้แก่ข้อ 4, 11, 18, 34, 35
ความผูกพันทางอารมณ์	ได้แก่ข้อ 5, 12, 21, 24, 33
การควบคุมพฤติกรรม	ได้แก่ข้อ 6, 13, 27, 30
การทำหน้าที่ทั่วไป	ได้แก่ข้อ 7, 14, 15, 19, 20, 22, 32, 36

การตอบ จะให้เด็กนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง อ่านข้อความในแบบสอบถาม และพิจารณาว่าข้อความเหล่านี้ตรงกับการทำหน้าที่ของครอบครัวตนเอง มากน้อยเพียงใด โดยมีคำถามให้เลือก 4 ระดับ คือ ตรงมากที่สุด ตรงปานกลาง ตรงเล็กน้อย และ ไม่ตรงเลย

การให้ค่าคะแนน

	ความทางบวก	ข้อความทางลบ
ตรงมากที่สุด	4	1
ตรงปานกลาง	3	2
ตรงเล็กน้อย	2	3
ไม่ตรงเลย	1	4

การแปลผล

คะแนนรวมที่สูงแสดงว่าครอบครัวมีการทำหน้าที่ได้ดี ส่วนคะแนนรวมที่ต่ำแสดงว่าครอบครัวมีการทำหน้าที่ได้ไม่ดี

3. แบบวัดภาวะซึมเศร้า นำแบบทดสอบ CES-D (The Center for Epidemiologic Studies-Depression Scale) เป็นแบบสอบวัดภาวะซึมเศร้าที่ศูนย์การศึกษาทางระบาดวิทยา ของสถาบัน สุขภาพจิตแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ได้สร้างขึ้น โดย แรดลอฟ (Radloff, 1977) แล้วได้มีการนำมาแปลเป็นภาษาไทยโดย รองศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย วรพงษ์ และคณะ (2533) ได้นำแบบสอบถามนี้มาหาค่าความเที่ยงได้ เท่ากับ 0.86 มีคุณลักษณะความตรงตามเกณฑ์สัมพัทธ์ และความตรงตามโครงสร้างสูงรวมทั้งมีค่าอำนาจจำแนกที่ดี ซึ่งมีค่าพิสัยของคะแนนเท่ากับ 0-60 มีเกณฑ์การใช้จุดตัดของคะแนนในการจำแนกผู้ที่มีภาวะซึมเศร้าที่ 16 คะแนน และจากการศึกษาของ อุมพร ครังคสมบัติ และคณะ (2540) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ CES-D ในการคัดกรองภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น พบว่าจุดตัดของคะแนนภาวะซึมเศร้าที่เหมาะสมกับวัยรุ่นใน ครอบครัวไทยคือ 22 คะแนน และมีค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ 0.86 และในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม CES-D ไปทดสอบใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 ราย แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach 's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 แบบทดสอบ CES-D ประกอบด้วยข้อคำถาม 20 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับความนึกคิด อารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม และอาการทางกาย ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวน วัน/ สัปดาห์ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา โดยให้ความหมายแต่ละตัวเลือกดังนี้

ไม่เคย หมายถึง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาผู้ตอบรู้สึกหรือมีลักษณะดังกล่าวน้อยกว่า 1 วัน

นาน ๆ ครั้ง หมายถึง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาผู้ตอบรู้สึกหรือมีลักษณะดังกล่าว 1-2 วัน

บ่อยๆ หมายถึง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาผู้ตอบรู้สึกหรือมีลักษณะดังกล่าว 3-4 วัน
 ตลอดเวลา หมายถึง ใน 1 สัปดาห์ที่ผ่านมาผู้ตอบรู้สึกหรือมีลักษณะดังกล่าว 5-7 วัน
 การให้ค่าคะแนน

ข้อความทางบวก ข้อความทางลบ

ไม่เคย	3	0
นาน ๆ ครั้ง	2	1
บ่อย ๆ	1	2
ตลอดเวลา	0	3

การแปลผล

คะแนนรวมมีตั้งแต่ 0-60 คะแนน จุดตัดที่ใช้คัดกรองภาวะซึมเศร้า คือ 22 คะแนน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนน 22 ขึ้นไป ถือว่ามีภาวะซึมเศร้า ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนต่ำกว่า 22 คะแนน แสดงว่าไม่มีภาวะซึมเศร้า (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2540)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสืออนุญาตขอเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัยไปยังผู้อำนวยการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ พร้อมแจ้งสิทธิการเข้าร่วมวิจัย และแจกใบยินยอมการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้ แก่กลุ่มตัวอย่างพร้อมการอนุญาตจากผู้ปกครองนักเรียนเป็นลายลักษณ์อักษร
3. ให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มห้องเรียนทำการตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 1 ทุกคน แล้วแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มตามจำนวนที่สุ่มได้เพื่อให้ตอบแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3
4. ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ประมาณ 1 สัปดาห์
5. ตรวจสอบความถูกต้อง และครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลประชากรศาสตร์และข้อมูลครอบครัวของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอเป็นแบบความถี่และร้อยละ
2. การทำหน้าที่ยของครอบครัว เป็นข้อมูลระดับ Interval Scale นำเสนอเป็นคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กับกลุ่มที่มาจากครอบครัวปกติ

3. คะแนนภาวะซึมเศร้า วิเคราะห์และนำเสนอเป็นคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนจำนวนนักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้า ในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กับ กลุ่มที่มาจากครอบครัวปกติ วิเคราะห์และนำเสนอเป็นค่าความถี่และร้อยละ

4. เปรียบเทียบภาวะซึมเศร้าของนักเรียนวัยรุ่น และการทำหน้าที่ของครอบครัว ระหว่างนักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง กับครอบครัวปกติ โดยใช้สถิติ (Independent t-Test), Chi-square, One-Way ANOVA

5. ความสัมพันธ์เชิงทำนายระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัว กับภาวะซึมเศร้าในนักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวหย่าร้างและครอบครัวปกติ ทำการวิเคราะห์โดยใช้ การทดสอบค่าความสัมพันธ์โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นตรงอย่างง่าย (Simple Regression) โดยกำหนดนัยสำคัญที่ .05